

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาการเตรียมการเพื่อรองรับการประเมินของโรงเรียนที่ไม่ผ่านประเมินรอบแรกในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าแป๋และตำบลแม่เหาะ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยศึกษาจากกลุ่มประชากรที่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้างานวิชาการ หัวหน้าฝ่ายประกันคุณภาพในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าแป๋และตำบลแม่เหาะ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 51 คน ในปีการศึกษา 2552 เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการเตรียมการ เพื่อรองรับการประเมินของโรงเรียนที่ไม่ผ่านประเมินรอบแรก ในด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัย และการรายงานประเมินตนเอง พร้อมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะ ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมดและนำมาวิเคราะห์โดยใช้ความถี่และร้อยละ

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ การเตรียมการเพื่อรองรับการประเมินของโรงเรียนที่ไม่ผ่านประเมินรอบแรกในด้านผู้เรียน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ทุกมาตรฐาน คือจัดทำเอกสารประจำตัวนักเรียน เช่น ระเบียบสะสมประจำตัวนักเรียน (ปพ. 8) จัดทำสมุดประจำตัวนักเรียน (ปพ.6) จัดทำสมุดประจำตัวนักเรียน (ปพ.5) จัดทำสมุดประจำชั้น (ปพ.9) จัดทำสมุดประจำตัวนักเรียน (ปพ.1) รวมถึงการจัดทำแบบบันทึกต่าง ๆ เช่น บันทึกหลังการสอน บันทึกผลหลังการสอน แบบบันทึกนักเรียนเป็นรายบุคคล แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน บันทึกประจำตัวนักเรียน ผลการทดสอบแต่ละวิชา แฟ้มสะสมผลงานของนักเรียน จัดแสดงผลงานนักเรียน การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง และ จัดเตรียมเอกสารอื่น หลักฐานหรือพยานบุคคล โดยที่ส่วนน้อยได้ให้ข้อมูลของที่ไม่ได้ปฏิบัติไว้ว่า ไม่ได้จัดทำบันทึกการใช้ห้องสมุด ไม่ได้จัดทำโครงการงานของนักเรียน ไม่ได้จัดทำบันทึกกิจกรรมอิสระ ไม่จัดทำบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุม และบางส่วนไม่จัดเตรียมเอกสารอื่น หลักฐานหรือพยานบุคคล สำหรับปัญหาด้านผู้เรียน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อย ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า การประเมินต่าง ๆ ใช้เอกสารมากเกินไป ครูมักทำเอกสารทั้งของโรงเรียนและของตนเอง จึงไม่มีเวลาสอน ครูมีภาระทั้งงานสอนและงานอื่น ๆ อีกทั้งการสอนของครูส่วนใหญ่สอนแบบ

บรรยาย นักเรียนจึงไม่สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอดได้ และการใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาที่สอง รองจากภาษากระเหรี่ยง นักเรียนอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ซึ่งมีผลต่อการเรียนวิชาอื่น ๆ ไปด้วย โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรลดงานที่ทำซ้ำซ้อน เพื่อสะดวกในการจัดทำ และไม่เสียเวลาสอนของครู ครูควรจัดงานสอนให้เป็นปัจจุบันและแบ่งงานนอกเหนือจากการสอนให้เป็นระบบ ในด้านการสอน ควรสอนให้ผู้เรียนได้รู้จักคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและจัดกิจกรรมเสริมในด้านต่าง ๆ และจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ควรชี้แจงให้คณะกรรมการสถานศึกษาเห็นสภาพปัญหาการอ่าน ไม่ออก เขียนไม่ได้ของนักเรียนและช่วยกันหาทางแก้ปัญหาในด้านนี้

การเตรียมการเพื่อรองรับการประเมินของโรงเรียนที่ไม่ผ่านประเมินรอบแรกในด้านกระบวนการ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลไว้ว่าได้ปฏิบัติตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ทุกมาตรฐาน คือจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา บันทึกประชุมครู จัดทำบันทึกการนิเทศ จัดทำคำสั่งคณะทำงาน จัดทำคำสั่งมอบหมายงาน จัดทำบันทึกติดตามผลการนิเทศ และจัดทำสมุดสารสนเทศของสถานศึกษา จัดทำบันทึกการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา จัดทำบันทึกการประชุมผู้ปกครองนักเรียน จัดทำธรรมนูญโรงเรียน บันทึกเวลา มาเรียนของนักเรียน การจัดทำแผนการสอน บันทึกพฤติกรรมนักเรียน จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียน ส่วนน้อยได้ให้ข้อมูลของที่ไม่ได้ปฏิบัติไว้ว่า ไม่ได้จัดทำผังงานของสถานศึกษา ไม่ได้จัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา ไม่ได้จัดทำบันทึกการช่วยเหลือสถานศึกษาจากชุมชน และ ไม่ได้จัดทำบันทึกการบริการชุมชนของสถานศึกษา ไม่ได้จัดทำทะเบียนการใช้สื่อของครู ไม่ได้จัดทำบันทึกเชิญวิทยากรท้องถิ่น และไม่ได้เตรียมเอกสารอื่นหลักฐาน หรือพยานบุคคล สำหรับปัญหาในด้านกระบวนการ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยได้ให้ข้อมูลไว้ว่า มีการจัดระบบการนิเทศที่ไม่ต่อเนื่อง การจัดทำงานธุรการต่าง ๆ ไม่เป็นระบบ ไม่เป็นปัจจุบัน วิธีการสอนของครูและสื่อไม่หลากหลาย ชุมชนมีส่วนร่วมน้อย ชุมชนไม่มีความรู้ และความเข้าใจ เรื่องการศึกษาจึงไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศยังไม่เป็นระบบ การค้นหาข้อมูลทำได้ยาก โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรจัดระบบการนิเทศภายในโรงเรียนให้เป็นปัจจุบันและต่อเนื่อง ควรมีการจัดอบรมงานธุรการเพื่อให้ทำงานได้อย่างเป็นระบบ และเป็นปัจจุบัน และควรมีการจัดอบรมการจัดระบบสารสนเทศภายในโรงเรียน ควรให้ครูเข้าร่วมอบรมเทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ และหลากหลายวิธี อีกทั้งโรงเรียนควรเข้าหาชุมชน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดกิจกรรมวันสำคัญ ต่าง ๆ โดยเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาร่วมสอนในวิชาหลักสูตรท้องถิ่น ฯลฯ

การเตรียมการเพื่อรองรับการประเมินของโรงเรียนที่ไม่ผ่านประเมินรอบแรกในด้านปัจจัย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ทุกมาตรฐาน คือ มีการจัดทำบันทึกการประชุม แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูมีการจัดทำแผนการสอน จัดทำเครื่องมือการวัดผลประเมินผล วางแผนกำหนดการสอนและจัดทำแบบบันทึกการวัดผลประเมินผล จัดทำคำสั่งการมอบหมายงาน จัดทำข้อมูลบุคลากรในโรงเรียน เตรียมเอกสารอื่น หลักฐาน หรือพยานบุคคล จัดทำเอกสารหลักสูตรที่โรงเรียนพัฒนาขึ้นตามความต้องการของท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตร ส่วนน้อยได้ให้ข้อมูลของที่ไม่ได้ปฏิบัติไว้ว่า ไม่ได้จัดทำผลการประเมินผู้บริหาร โดยครู และนักเรียน ไม่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการทำงานร่วมกับชุมชน ไม่ได้บันทึกการวิเคราะห์หลักสูตร ไม่ได้จัดทำชุดการสอนหรือนวัตกรรมการสอนของครู ไม่ได้บันทึกการสอนซ่อมเสริม ไม่ได้จัดทำศูนย์สื่อการเรียนการสอน ไม่ได้บันทึกการจัดแหล่งเรียนรู้ ส่วนปัญหาด้านปัจจัยนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อย ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ด้านงบประมาณและสภาพพื้นที่ของโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนส่วนใหญ่ขาดการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง โรงเรียนยังขาดห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน โรงเรียนบางแห่งผู้บริหารและครูผู้สอนยังไม่มีความพร้อมในการประเมินเท่าที่ควร โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ คือ ควรมีการระดมหาทรัพยากรภายนอกหน่วยงาน หรือองค์กรเอกชนต่าง ๆ ควรมีการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ ควรมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับโรงเรียนที่ขาดแคลนหรือจำเป็นในการสร้างอาคารเรียนตามสภาพจริงก่อน และควรมีการอบรมด้านการประเมินเพื่อเตรียมการรับการประเมินทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

การเตรียมการเพื่อรองรับการประเมินของโรงเรียนที่ไม่ผ่านประเมินรอบแรกในการรายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report หรือ SAR) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ได้ดำเนินการแล้วในทุกข้อ ดังนี้ ด้านข้อมูลทั่วไปพบว่า ส่วนใหญ่ได้ นำเสนอภาพรวมของโรงเรียนและระบุข้อมูลสภาพทางภูมิศาสตร์ ดังนี้ ข้อมูลประวัติของโรงเรียน ข้อมูลสถานที่ตั้ง ข้อมูลบุคลากรในโรงเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารโรงเรียน ข้อมูลสภาพทางภูมิศาสตร์ ข้อมูลสภาพเศรษฐกิจ/อาชีพ ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดทำข้อมูลทางศาสนา และข้อมูลทางวัฒนธรรม ด้านการระบุข้อมูลแนวทางการพัฒนาโรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่ได้จัดทำข้อมูลด้านวิสัยทัศน์ของโรงเรียน จัดทำข้อมูลด้านพันธกิจของโรงเรียน และจัดทำข้อมูลด้านโครงการต่าง ๆ จัดทำข้อมูลด้านเป้าหมายของโรงเรียน ข้อมูลด้านมาตรการของโรงเรียน ข้อมูลด้านแผนงาน และ มีการจัดทำข้อมูลด้านนโยบายของโรงเรียน ด้านผลการดำเนินการพัฒนาโรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่ได้จัดทำผลการดำเนินการพัฒนาโรงเรียน ด้านสรุปผลการดำเนินการ

พัฒนาโรงเรียน พบว่าส่วนใหญ่ได้จัดทำสรุปผลการดำเนินการพัฒนาโรงเรียน ทางวัฒนธรรม ส่วนน้อยได้ให้ข้อมูลของที่ไม่ได้ปฏิบัติ ในด้านข้อมูลทั่วไป พบว่า ไม่ได้จัดทำข้อมูลทางศาสนา และ ไม่ได้จัดทำข้อมูลประวัติของโรงเรียน ไม่ได้จัดทำระบุข้อมูลแนวทางการพัฒนาโรงเรียน ด้านการระบุข้อมูลแนวทางการพัฒนาโรงเรียน พบว่า ไม่มีการจัดทำข้อมูลด้านนโยบายของโรงเรียน ไม่ได้จัดทำข้อมูลด้านเป้าหมายของโรงเรียน ไม่ได้จัดทำข้อมูลด้านมาตรการของโรงเรียนและไม่ได้จัดทำข้อมูลด้านแผนงาน ด้านผลการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนและ สรุปผลการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนพบว่าไม่มีการจัดทำผลการดำเนินการพัฒนาโรงเรียน สำหรับปัญหาการรายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report หรือ SAR) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ครูยังไม่เข้าใจการจัดทำรายงานประเมินตนเอง จึงได้รายงานประเมินตนเองของโรงเรียนที่ไม่ตรงกับสภาพที่แท้จริง การพัฒนาโรงเรียนส่วนใหญ่เนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ได้รับงบประมาณน้อย ขาดแคลนครู ครูสอนไม่ตรงวุฒิ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนไม่สามารถปฏิบัติตามแผนงานประจำปี เนื่องจากงบประมาณมีไม่เพียงพอ โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรมีการจัดอบรมการทำ รายงานประเมินตนเอง เพื่อให้เข้าใจกระบวนการจัดทำให้เป็นไปในแนวเดียวกัน ควรระดมทรัพยากรและขอความร่วมมือจากหน่วยงานเอกชนที่สนใจช่วยเหลือ และควรมีการวางแผนการใช้งบประมาณตามแผนงานประจำปีให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงการเตรียมการเพื่อรองรับการประเมินของโรงเรียนที่ไม่ผ่านประเมินรอบแรกในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าเป๋ และตำบลแม่เหาะ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ดังที่ได้นำมาอภิปรายดังนี้

การเตรียมการเพื่อรองรับการประเมินของโรงเรียนที่ไม่ผ่านประเมินรอบแรกในด้านผู้เรียน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ได้จัดทำระเบียบสะสมประจำตัวนักเรียน (ปพ. 8) จัดทำแบบบันทึกนักเรียนเป็นรายบุคคล (ปพ.6) จัดทำสมุดประจำตัวนักเรียน (ปพ.5) เนื่องจากเป็นเอกสารที่แสดงถึงหลักฐานข้อมูลทุกอย่างเกี่ยวกับตัวนักเรียน นอกจากนี้ยังได้ จัดทำบันทึกหลังการสอน การจัดการเรียนการสอนประเมินผลตามสภาพจริง จัดแสดงผลงานนักเรียน จัดทำแฟ้มสะสมผลงานของนักเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ครูให้ความสำคัญกับผู้เรียนและกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน ในขณะที่ครูส่วนน้อยไม่เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ไม่ได้จัดทำบันทึกการใช้ห้องสมุด ไม่ได้จัดทำโครงการงานของนักเรียน ไม่ได้จัดทำบันทึกกิจกรรมอิสระ ไม่จัดทำบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุม จึงส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอดด้วยตนเองได้

ส่วนปัญหาด้านผู้เรียนนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อย ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ในการประเมินต่าง ๆ ใช้เอกสารมากเกินไป ครมัวทำเอกสารจึงไม่มีเวลาสอน อีกทั้งครุมีภาระงานสอน และงานพิเศษอื่น ๆ อีกทั้งครูบางส่วนยังใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย ทำให้ผลการศึกษาของผู้เรียนไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 (กรมวิชาการ, 2546) ที่ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาของชาติ ในมาตรา 22 กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพราะถือว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ดังนั้นผู้บริหารและครูผู้สอนต้องเห็นความสำคัญของนักเรียนเป็นประการสำคัญ การจัดการศึกษาจึงจะมีคุณภาพ เช่นเดียวกับการศึกษาของ พุฒ พรหมมินทร์ (2542) ที่พบว่า ปัญหาที่สำคัญที่พบก่อนจะมีการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ด้านผลผลิต คุณภาพด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนต่ำไม่สามารถสร้างศรัทธาให้แก่ผู้ปกครองและชุมชนได้ และครูไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอน เช่นเดียวกับสงกรานต์ เดชปัญญา (2543) ได้ศึกษาพบว่า บุคลากรยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอนยังไม่เอื้อต่อกระบวนการเรียนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่แท้จริง ขาดแคลนวัสดุทัศนูปกรณ์ที่สำคัญขาดแคลนบุคลากร นอกจากนี้ครูผู้สอนยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอนวิชาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ขณะเดียวกันครูและผู้บริหารโรงเรียนได้เสนอแนะให้โรงเรียนมีการพัฒนาและเตรียมความพร้อมในทุกด้าน ในขณะที่ บพิตร วิทยาวิโรจน์ (2545) ได้ศึกษาพบว่า ความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนมีความพร้อมตามมาตรฐานการศึกษาปัญหาที่พบคือผู้เรียนมีฐานะยากจน ส่วนความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษามีความพร้อมในเรื่องการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และมีความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด แต่ครูขาดความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของ พิจิตรวรรณ พุททวงษ์ (2546) ที่พบว่าสภาพการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกด้านผู้เรียนในทุกมาตรฐานนั้นทางโรงเรียนยังดำเนินการไม่ครบถ้วนในด้านเอกสาร เนื่องจากครุมีภาระงานอื่นมาก การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูไม่เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ครูยังยึดการสอนแบบเดิมไม่มีการประเมินผลตามสภาพจริง สาเหตุเหล่านี้อาจเกิดจากการจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนยังไม่สมบูรณ์ โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ ครูควรลดงานที่ทำซ้ำซ้อน เพื่อสะดวกในการจัดทำ และไม่เสียเวลาสอนของครู ควรจัดงานสอนให้เป็นปัจจุบันและแบ่งงานนอกเหนือจากการสอนให้เป็นระบบ และควรสอนให้ผู้เรียนได้รู้จักคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและจัดกิจกรรมเสริมในด้านต่าง ๆ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของ วันทนีย์ อินทร์บุรี (2548) ที่พบว่าข้อเสนอแนะดังนี้ ควรมีการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอน โดยส่งเสริมให้ครูได้รับ

การพัฒนา ทั้งด้านการเข้ารับการอบรมทางวิชาการ และอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลมาจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ส่วนการเตรียมการเพื่อรองรับการประเมินของโรงเรียนที่ไม่ผ่านประเมินรอบแรกในด้านกระบวนการ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา บันทึกประชุมครู จัดทำบันทึกการนิเทศ จัดทำคำสั่งคณะทำงาน จัดทำคำสั่งมอบหมายงาน จัดทำบันทึกติดตามผลการนิเทศ และ จัดทำสมุดสารสนเทศของสถานศึกษา จัดทำบันทึกการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา จัดทำบันทึกการประชุมผู้ปกครองนักเรียน จัดทำธรรมเนียมโรงเรียน บันทึกเวลาเรียนของนักเรียน การจัดทำแผนการสอน บันทึกพฤติกรรมนักเรียน จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียน ซึ่งคล้ายกับ ยงยุทธ จัดผาบ (2545) ที่ได้ศึกษาพบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนด้านคุณภาพผู้เรียนนั้น โรงเรียนได้มีการจัดกิจกรรมให้มีความรู้พื้นฐานตามหลักสูตรจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ทางด้านคุณภาพนักเรียนนั้น ในด้านการบริหารนั้นมีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศได้ตรงตามความต้องการมีการจัดระบบการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนและมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางวิชาการ มีการส่งเสริมให้บุคลากรสามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

สำหรับปัญหาในด้านกระบวนการนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อย ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า โรงเรียนมีการจัดระบบการนิเทศที่ไม่ต่อเนื่อง การจัดงานธุรการต่าง ๆ ไม่เป็นระบบ ไม่เป็นปัจจุบัน วิธีการสอนของครูและสื่อไม่หลากหลาย ชุมชนมีส่วนร่วมน้อย ชุมชนไม่มีความรู้และความเข้าใจ เรื่องการศึกษา จึงไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศยังไม่เป็นระบบ การค้นหาข้อมูลทำได้ยาก ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของ พุฒ พรหมมินทร์ (2542) ที่พบว่า ปัญหาที่สำคัญที่พบก่อนจะมีการประกันคุณภาพการศึกษาได้แก่ ครูไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนการสอน รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาและผู้ปกครอง ชุมชน ซึ่งคล้ายกับ ผลการศึกษาของสงกรานต์ เดชปัญญา (2543) ที่พบว่า ปัญหาในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือบุคลากรยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนการสอนยังไม่เอื้อต่อกระบวนการเรียนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่แท้จริง ขาดแคลนวัสดุทัศนูปกรณ์ที่สำคัญขาดแคลนบุคลากร นอกจากนี้ครูผู้สอนยังไม่เปลี่ยนแปลง พฤติกรรม การเรียนการสอนวิชาชีพและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ขณะเดียวกันครูและผู้บริหาร โรงเรียนได้เสนอแนะให้โรงเรียนมีพัฒนาและเตรียมความพร้อมในทุกด้าน เช่น อาคารสถานที่ สื่อ อุปกรณ์ ด้านบุคลากรควรให้ครูมีจรรยาบรรณและภูมิใจในอาชีพตน เพื่อจะได้พัฒนาในด้านอื่นให้ประสบผลสำเร็จควรให้มีการพัฒนากระบวนการเรียน

การสอนของครู โดยให้มีการอบรมเรื่องวิจัยชั้นเรียนการวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ตลอดจนควรออกไปประกอบวิชาชีพครูให้ทุกคนผ่านเกณฑ์มาตรฐาน นอกจากนั้น ควรมีการเลือกบุคลากรที่จะมาเป็นครูให้ตำแหน่งตรงความรู้และความถนัดของผู้สอน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ ควรจัดระบบการนิเทศภายในโรงเรียนให้เป็นปัจจุบันและต่อเนื่อง ควรมีการจัดอบรมงานธุรการเพื่อให้ทำงานได้อย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน และควรมีการจัดอบรมการจัดระบบสารสนเทศภายในโรงเรียน ควรให้ครูเข้าร่วมอบรมเทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ และหลากหลายวิธี อีกทั้งโรงเรียนควรเข้าหาชุมชน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ โดยเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาร่วมสอนในวิชาหลักสูตรท้องถิ่น ฯลฯ ในทำนองเดียวกันสมศักดิ์สินธุระเวชญ์ (2542) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่จะส่งผลให้การศึกษาามีคุณภาพ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารการศึกษาต้องมีภาวะผู้นำมีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการระบบคุณภาพ มีการควบคุมคุณภาพ มีการทำงานที่เป็นมาตรฐานมีการทำงานเป็นทีม ให้ทุกคนมีส่วนร่วม สามารถพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีระบบการสร้างขวัญกำลังใจ จัดทำธรรมนูญสถานศึกษาระบบสารสนเทศการทบทวนคุณภาพของสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีระบบการรายงานต่อ ผู้ปกครองชุมชน และหน่วยเหนือ และจากผลการศึกษาค้นคว้าที่ผู้บริหารและครูผู้สอน บางส่วนได้ให้ข้อมูลว่ายังไม่ได้จัดการอบรมในเรื่องแผนปฏิบัติงานให้กับบุคลากรผู้ปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์แผนปฏิบัติงานของโรงเรียน การจัดทำแผนการติดตามการดำเนินงานการจัดทำปฏิทินงานตามแผน เช่นเดียวกันกับที่ จูไร ตนานนท์ (2543) ได้ศึกษาพบว่า ผู้บริหารและครูวิชาการเห็นว่าการประเมินยังไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากการกรรมการสถานศึกษาและครูเท่าที่ควร บุคลากรที่เกี่ยวข้องยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพ ขณะที่ ทวี มั่นตรง (2545) ได้ศึกษา พบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนด้านปัจจัยในประเด็นงานบุคลากรนั้นการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องปานกลางในส่วนของปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาพบว่าโรงเรียนขาดแคลนบุคลากรในการดำเนินงาน ขาดแคลนสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ในการดำเนินงานภายในโรงเรียน สภาพพื้นที่การคมนาคมที่ยากลำบากทำให้การดำเนินงานตามแผนล่าช้าไม่เป็นไปตามกำหนด ครูมีภาระงานและกิจกรรมอื่นนอกเหนือจากกิจกรรมการเรียนการสอนมากเกินไปและขาดการนิเทศแนะนำช่วยเหลือจากหน่วยงานต้นสังกัด ข้อเสนอแนะในการประกันคุณภาพภายในด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้ชุมชนได้รับรู้อย่างต่อเนื่อง ควรให้ชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนควรเพิ่ม

อัตรากำลังให้เพียงพอ ควรลดภาระงานอื่นของครู เพื่อให้ครูสามารถจัดกิจกรรมตามแผนงานโครงการได้เต็มที่ และควรให้มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง

สำหรับการเตรียมการเพื่อรองรับการประเมินของโรงเรียนที่ไม่ผ่านประเมินรอบแรก ในด้านปัจจัย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ได้จัดทำบันทึกการประชุม แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูมีการจัดทำแผนการสอน จัดทำเครื่องมือวัดผลประเมินผล มีการวางแผนกำหนดการสอน และจัดทำคำสั่งมอบหมายงาน และจัดทำหลักสูตรที่โรงเรียนพัฒนาขึ้นตามความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ สงกรานต์ เดชปัญญา (2543) ที่พบว่า ครูและผู้บริหารโรงเรียนได้เสนอแนะให้โรงเรียนมีพัฒนาและเตรียมความพร้อมในทุกด้าน เช่น อาคารสถานที่ สื่อ อุปกรณ์ ด้านบุคลากรควรให้ครูมีจรรยาบรรณและภูมิใจในอาชีพตนเพื่อจะได้พัฒนาในด้านอื่นให้ประสบผลสำเร็จควรให้มีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของครู โดยให้มีการอบรมเรื่องวิจัยชั้นเรียน การวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ตลอดจนควรออกไปประกอบวิชาชีพครู ให้ทุกคนผ่านเกณฑ์มาตรฐาน นอกจากนั้นควรมีการเลือกบุคลากรที่จะมาเป็นครูให้ตำแหน่งตรงความรู้ และความถนัดของผู้สอน ในปีเดียวกันจุ ไร ดนันทน์ (2543) ได้ศึกษา พบว่าผู้บริหารและครูวิชาการเห็นว่าการประเมินยังไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากกรรมการสถานศึกษาและครูเท่าที่ควร บุคลากรที่เกี่ยวข้องยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพ เช่นเดียวกันกับ ทวี มั่นตรง (2545) ที่ได้ศึกษา พบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนด้านปัจจัยในประเด็นงานบุคลากรนั้นการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องปานกลาง ในส่วนของปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาพบว่าโรงเรียนขาดแคลนบุคลากรในการดำเนินงาน ขาดแคลนสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ในการดำเนินงานภายในโรงเรียน สภาพพื้นที่การคมนาคมที่ยากลำบากทำให้การดำเนินงานตามแผนล่าช้าไม่เป็นไปตามกำหนด ครูมีภาระงานและกิจกรรมอื่นนอกเหนือจากกิจกรรมการเรียนการสอนมากเกินไปและขาดการนิเทศแนะนำช่วยเหลือจากหน่วยงานต้นสังกัด ข้อเสนอแนะในการประกันคุณภาพภายในด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้ชุมชนได้รับรู้อย่างต่อเนื่อง ควรให้ชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนควรเพิ่มอัตรากำลังให้เพียงพอ ควรลดภาระงานอื่นของครู เพื่อให้ครูสามารถจัดกิจกรรมตามแผนงานโครงการได้เต็มที่ และควรให้มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานตามแผนอย่าง

ในขณะเดียวกันวัลลภ ไม้จำปา (2546) ได้ศึกษาและ พบว่าความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพสถานศึกษา โดยองค์กรภายนอกด้านการพัฒนาคุณภาพนั้น มีการสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นความสำคัญของคุณภาพการศึกษา ในด้านการติดตามคุณภาพนั้นมีการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพ

ของผู้เรียนตามมาตรฐานด้านผู้เรียน มีการวางแผนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แต่สถานศึกษาขาดงบประมาณเงินอุดหนุนในการดำเนินงาน

ส่วนปัญหาที่พบในด้านปัจจัย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อย ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า งบประมาณไม่เพียงพอและสภาพพื้นที่ของโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง การจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนนั้นขาดการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง บางโรงเรียนยังขาดห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน และโรงเรียนบางแห่งผู้บริหารและครูยังไม่มีความพร้อมกับการประเมินเท่าที่ควร โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ ควรมีการระดมทรัพยากรภายนอกจากหน่วยงาน หรือองค์กรเอกชนต่าง ๆ ควรมีการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ นอกจากนี้ควรมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับโรงเรียนที่ขาดแคลนหรือจำเป็นในการสร้างอาคารเรียนตามสภาพจริงก่อน และควรมีการอบรมด้านการประเมินเพื่อเตรียมการรับการประเมินทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ กัทวี มั่นตรง (2545) ที่พบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนด้านปัจจัยในประเด็นงานบุคลากรนั้น การให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ปานกลาง ในส่วนของปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาพบว่าโรงเรียนขาดแคลนบุคลากรในการดำเนินงาน ขาดแคลนสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ในการดำเนินงานภายในโรงเรียน สภาพพื้นที่การคมนาคมที่ยากลำบากทำให้การดำเนินงานตามแผนล่าช้าไม่เป็นไปตามกำหนด ควรมีภาระงานและกิจกรรมอื่นนอกเหนือจากกิจกรรมการเรียนการสอนมากเกินไป และขาดการนิเทศแนะนำช่วยเหลือจากหน่วยงานต้นสังกัด ส่วนข้อเสนอแนะในการประกันคุณภาพภายในด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้ชุมชนได้รับรู้อย่างต่อเนื่อง ควรให้ชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนควรเพิ่มอัตรากำลังให้เพียงพอ ควรลดภาระงานอื่นของครู เพื่อให้ครูสามารถจัดกิจกรรมตามแผนงานโครงการได้เต็มที่ และควรให้มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งคล้ายกับ วรัญญา ชัยกุล (2546) ที่ได้ศึกษาพบว่าในส่วนของการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษามีความพร้อมน้อยเนื่องมาจากบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา มีความเข้าใจว่าเป็นภาระของหน่วยงานต้นสังกัด เช่นเดียวกับ วิมลภ ไม้จำปา (2546) ได้ศึกษาความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพสถานศึกษาโดยองค์กรภายนอกของผู้บริหารสถานศึกษาและครู อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพสถานศึกษาโดยองค์กรภายนอกด้านการพัฒนาคุณภาพนั้น มีการสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นความสำคัญของคุณภาพการศึกษา มีการวางแผนการดำเนินการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา แต่สถานศึกษาขาดงบประมาณเงิน

อุดหนุนในการดำเนินงาน การประเมินคุณภาพ และการขาดความสม่ำเสมอในการดำเนินการ ตลอดจนขาดตัวชี้วัดของสถานศึกษาในการประเมินคุณภาพการศึกษา ส่วนความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพสถานศึกษาโดยองค์กรภายนอกด้านการรายงานคุณภาพโดยรวมนั้น มีการรายงาน และชี้แจงการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ทราบการรายงานคุณภาพ ซึ่งสถานศึกษาขาดรูปแบบการรายงานที่ชัดเจน ไม่ตรงตามสภาพความเป็นจริง

ด้านการเตรียมการเพื่อรองรับการประเมินของโรงเรียนที่ไม่ผ่านประเมินรอบแรกในการรายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report หรือ SAR) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ได้นำเสนอภาพรวมของโรงเรียน และระบุข้อมูลทางภูมิศาสตร์ เช่น ข้อมูลประวัติของโรงเรียน ข้อมูลสถานที่ตั้ง ข้อมูลบุคลากรในโรงเรียน นอกจากนี้ ยังจัดทำข้อมูล แนวทางการพัฒนาโรงเรียนเช่น ข้อมูลด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ โครงการต่าง ๆ ในโรงเรียน และมีการจัดทำการดำเนินการพัฒนาและสรุปผลการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งคล้ายกับผลการศึกษาของ พุฒ พรหมินทร์ (2542) ที่ได้ศึกษา พบว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ยังได้กล่าวถึงการกำหนดแนวทางในการนำแผนสู่การปฏิบัติให้ชัดเจนดังนี้ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเมื่อโรงเรียน ได้ดำเนินการ จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้วจะต้องมีการปฏิบัติตามแผน และการประเมินแผนความตระหนักต่อหน้าที่ในการปฏิบัติตามแผน การศึกษารายละเอียดของ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา บุคลากรผู้ปฏิบัติงานใน โรงเรียนจะต้องทำความเข้าใจรายละเอียด ต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตั้งแต่ วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนงาน / โครงการ / กิจกรรม ที่โรงเรียนจะดำเนินการในแต่ละปีตามที่ได้ออกแบบไว้ ทั้งนี้ ผู้ปฏิบัติจะต้องคำนึงอยู่เสมอว่าจะดำเนินการอย่างไร ภารกิจต่าง ๆ ที่ระบุอยู่ในแผนจะสำเร็จลุล่วง ได้ตามกำหนดเวลาที่ระบุไว้รวมทั้งการที่จะประเมินและเขียนรายงานผลการปฏิบัติงานในแต่ละ ระยะเวลาด้วย เช่นเดียวกันกับวรวิญญา ชัยกุล (2546) ที่ได้ศึกษา พบว่าการดำเนินงานตามแผนพัฒนา คุณภาพการศึกษา มีความพร้อมปานกลาง และวัลลภ ไม้จำปา (2546) ได้ศึกษาพบว่า มีการวางแผน การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่ง สมศักดิ์ ลินธุระเวช (2542) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่จะ ส่งผลให้การศึกษาที่มีคุณภาพ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารการศึกษาต้องมีภาวะผู้นำ มีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการระบบคุณภาพ มีการควบคุมคุณภาพ มีการทำงาน ที่เป็นมาตรฐานมีการทำงานเป็นทีม ให้ทุกคนมีส่วนร่วม สามารถพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กร แห่งการเรียนรู้ มีระบบการสร้างขวัญกำลังใจจัดทำธรรมนูญสถานศึกษาระบบสารสนเทศการ ทบสวนคุณภาพของสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีระบบการรายงานต่อ ผู้ปกครองชุมชน และหน่วยเหนือ และจากผลการศึกษาครั้งนี้ที่ผู้บริหารและครูผู้สอน บางส่วน

เห็นว่ายังไม่ได้จัดการอบรม ในเรื่องแผนปฏิบัติงานให้กับบุคลากรผู้ปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ แผนปฏิบัติงานของโรงเรียน และการจัดทำแผนการติดตามการดำเนินงานการจัดทำปฏิทินงาน ตามแผน

ส่วนปัญหาที่พบในการรายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report หรือ SAR) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อย ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ครูยังไม่เข้าใจการจัดทำรายงานประเมินตนเอง จึงได้รายงานประเมินตนเองของโรงเรียนที่ไม่ตรงกับสภาพที่แท้จริง การพัฒนาโรงเรียนส่วนใหญ่ เนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ได้รับงบประมาณน้อย ขาดแคลนครู ครูสอนไม่ตรงวุฒิ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขาดโอกาสต่าง ๆ เนื่องจากชุมชนยากจน ไม่มีความรู้ โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรมีการจัดอบรมการทำ รายงานประเมินตนเอง เพื่อให้เข้าใจและกระบวนจัดทำให้เป็นในแนวเดียวกัน ควรระดมทรัพยากรและขอความร่วมมือจากหน่วยงานเอกชนที่สนใจช่วยเหลือ ควรมีการวางแผนการใช้งบประมาณตามแผนงานประจำปีให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด ซึ่งคล้ายกับ ผลการศึกษาของ พุฒ พรหมินทร์ (2542) ที่พบว่า สภาพความพร้อมของโรงเรียนในการประกันคุณภาพการศึกษาส่วนของปัญหาที่สำคัญที่พบก่อนจะมีการประกันคุณภาพการศึกษา คือการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาและ ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนระดับการศึกษาบุคลากรที่ปฏิบัติในงานโรงเรียน ขาดแคลนมีไม่เพียงพอ อีกทั้งยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนอย่างแท้จริง ขาดงบประมาณในการจัดทำแผน ขณะที่ พิมพรรณ ทองงาม (2545) ได้ศึกษาพบว่า กระบวนการเตรียมความพร้อมของบุคลากรด้านการสร้างทัศนคติและแรงจูงใจ เพื่อสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันมาตรฐานการศึกษาพบว่าทุกฝ่ายมีบทบาทในการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ในบางส่วนที่เห็นว่ายังไม่ได้ปฏิบัติ คือการใช้วิธีการตรวจสอบที่หลากหลาย มีแผนการตรวจสอบทบทวนคุณภาพการศึกษา และวัลลภ ไม้จำปา (2546) ได้ศึกษา พบว่าในการประเมินคุณภาพการศึกษา และการดำเนินการขาดความสม่ำเสมอและขาดตัวชี้วัด ส่วนความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพสถานศึกษาโดยองค์กรภายนอก ด้านการรายงานคุณภาพโดยรวมนั้น มีการรายงานและชี้แจงการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ทราบแต่สถานศึกษาขาดรูปแบบการรายงานที่ชัดเจน ไม่ตรงตามสภาพความเป็นจริง

จากที่กล่าวมาข้างต้นที่ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานฝ่ายประกันคุณภาพและครูในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าแป๋และตำบลแม่เหาะ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้เตรียมความพร้อมในการรองรับการประเมินรอบสอง ในด้าน ผู้เรียน ด้านปัจจัยด้านกระบวนการ และการรายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report หรือ SAR)

ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ได้เตรียมการรองรับการประเมินรอบสอง ในด้านกระบวนการ ได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา บันทึกประชุมครู จัดทำบันทึกการนิเทศ จัดทำคำสั่งคณะทำงาน จัดทำคำสั่งมอบหมายงาน จัดทำบันทึกติดตามผลการนิเทศ จัดทำสมุดสารสนเทศของสถานศึกษา จัดทำบันทึกการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา จัดทำบันทึกการประชุมผู้ปกครองนักเรียน จัดทำธรรมเนียมโรงเรียน บันทึกเวลามาเรียนของนักเรียน จัดทำแผนการสอน บันทึกพฤติกรรมนักเรียน และจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผล การเรียน จากนั้นมีการเตรียมการรองรับการประเมินรอบสองในด้าน การจัดทำผลการรายงาน การประเมินตนเอง (Self Assessment Report หรือ SAR) ได้เสนอภาพรวมของโรงเรียน และระบุข้อมูลทางภูมิศาสตร์ จัดทำข้อมูลแนวทางการพัฒนาโรงเรียนเช่น ข้อมูลด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ โครงการต่าง ๆ ในโรงเรียน และดำเนินการพัฒนาและสรุปผลการพัฒนาโรงเรียน นอกจากนี้ ในด้านปัจจัย ได้จัดทำบันทึกการประชุม แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูจัดทำ แผนการสอน จัดทำเครื่องมือการวัดผลประเมินผล วางแผนกำหนดการสอนและจัดทำแบบบันทึก การวัดผลประเมินผล จัดทำคำสั่งการมอบหมายงาน จัดทำข้อมูลบุคลากรในโรงเรียน จัดทำเอกสาร หลักสูตรที่โรงเรียนพัฒนาขึ้นตามความต้องการของ ท้องถิ่น สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชนใน การพัฒนาหลักสูตร และในด้านผู้เรียน ได้จัดทำเอกสารต่าง ๆ โรงเรียนส่วนใหญ่ในศูนย์เครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาป่าแป๋ ที่ไม่ผ่านการประเมินรอบแรก มีความพร้อมในการเตรียมการรับ การประเมินรอบสอง ซึ่งถือว่าการเตรียมการเพื่อรองรับการประเมินของโรงเรียนที่ไม่ผ่านประเมิน รอบแรกในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าแป๋ และตำบลแม่หะ อำเภอมะละเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พร้อมที่จะรับการประเมิน ข้อมูลที่ได้จากการประเมินตนเองของโรงเรียนเป็น สารสนเทศที่ดีที่สุดในการสะท้อนภาพความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็น ข้อมูลจุดเด่นและจุดด้อยที่จะต้องปรับปรุง ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรนำผลการประเมินไปใช้พัฒนา คุณภาพภายในสถานศึกษาต่อไปนอกจากนี้ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักให้แก่คณะครูเห็น ความสำคัญของการประเมินมีการประชุมชี้แจงการการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา เพื่อรองรับการประเมินภายนอกในรอบสองต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การเตรียมการเพื่อรองรับการประเมินของโรงเรียนที่ไม่ผ่านประเมินรอบแรกในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลป่าแป๋และตำบลแม่เหาะ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นการศึกษา การเตรียมการด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัย การรายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report หรือ SAR) ผู้ศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาของผู้ที่สนใจในลำดับต่อไปนี้ ดังนี้

1. ครูผู้สอนควรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง หมั่นศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม และหาเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายมาใช้จัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน
2. ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และส่งเสริมครูในด้านการจัดการเรียนการสอน
3. ผู้บริหารควรจัดระบบประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง
4. ผู้บริหารควรนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง
5. ผู้บริหารควรจัดอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอก เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันของบุคลากรในโรงเรียน
6. ครูควรจัดระบบข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน
7. บุคลากรในโรงเรียนควรร่วมกันพัฒนาโรงเรียนและนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้มากที่สุด
8. ครูควรจัดแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า พร้อมทั้งฝึกใช้เทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน
9. ผู้บริหารและ ครูผู้สอน ควรสร้างความตระหนักให้คนในชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาทุกคนในโรงเรียน ให้เห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา
10. ผู้บริหารและ ครูผู้สอนควรร่วมกันแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครู ครูไม่ครบชั้นว่า จะใช้วิธีการใดให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี และมีคุณภาพเทียบเท่ากับโรงเรียนที่มีครูครบชั้น
11. หลังจากโรงเรียนได้รับการประเมินภายนอกรอบสองแล้ว ควรนำผู้บริหารหรือครูผู้สอนที่ได้รับการประเมินในระดับดี มาเป็นวิทยากรให้ความรู้กับบุคลากรที่อยู่ในโรงเรียนที่กำลังเตรียมการรับการประเมินในรอบต่อไป
12. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรติดตามผลการประเมินรอบสองของโรงเรียนที่ได้ศึกษาในครั้งนี้ว่า ผลการประเมินในรอบสองเป็นอย่างไร เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับผลการศึกษาก่อนหน้านี้ว่าเป็นอย่างไรร แล้วนำผลการประเมินของโรงเรียนที่ผ่านการประเมินรอบสองมาเผยแพร่เป็นตัวอย่างให้กับโรงเรียนที่เตรียมการรับการประเมินในรอบต่อไป